

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
proxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

§. 1. De præcepto Charitatis Dei & Proximi: & Propositionibus circa eam
censuratis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

428 *Pars 3. tract. 5. cap. 1. De primo*
mortalia, qualia sunt plerunque quæ contra vir-
tutes Theologicas, Fidem, Spem, & Charitatem
directè committuntur. Hinc infidelitas, despe-
ratio, odium Dei, semper sunt mortalia, si adsit
plena rationis advertentia.

Postremò, hic addo oportunè pro salute ani-
marum, Principium nunquam satis notandum,
traditum à Doctore Angelico D. Thoma, Quod-
libeto 9. art. 15. *Omnis quæstio in qua de peccato mor-
tali quaritur, nisi expressè veritas habeatur, periculosè
determinatur.* Si enim quis vel in uno casu tali
supra præceptum obliget, periculum est ne cen-
tenas animas contra agentes, sine causa in in-
teritum adducat, ut consideranti manifestum
est.

CAPUT PRIMUM,

*De spectantibus ad primum Decalogi Præceptum,
Ego sum Dominus Deus tuus &c.*

§. I.

De præcepto Charitatis Dei, & Proximi.

Duo dari præcepta Charitatis, Dei, & proxi-
mi, patet ex Deuter. cap. 6. & apud Mat-
thæum cap. 22. & Luc. c. 10. *Diliges Dominum
Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, &
ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis: proximum
autem sicut teipsum.*

Itaque præceptum charitatis requirit, ut Deum
diligamus super omnia, id est, magis quam om-
nes res creatas. Sed hoc intelligi debet, secun-
dum majorem æstimationem, sive appretiatio-
nem

nem Dei, divinæque amicitiae : non secundum majorem amoris intensiorem. Quamvis enim deceat, & ad majorem Charitatis perfectionem spectet, ut summum bonum intensius & vehementius amemus, quam alia bona creata, id tamen in praecepto dilectionis Dei non continetur : uti cum communi docet *Gabriel, Navarrus, Toletus, Valentia, Sanchez 2. moral. cap. 3 §. Suarez p. 3. tr. 4. disp. 4. sect. 4. n. 7.* Atque ita fieri potest sine culpa, ut aliquis tenerius atque intensius amet liberos, uxorem, vel amicum, quam Creatorem, sic tamen ut animo paratus sit, creaturam illam potius deserere, ejusque amicitiam dissolvere, quam ut cum Deo amicitiam infringat.

Contra legem Charitatis delinquit qui Deum diligit propter mercedem vitae aeternae tanquam finem absolutè principalem, & causam propriè finalem. Nam hic amor inordinatus est, qui statuit amorem Dei, qui est finis ultimus & principalis, tanquam medium ut merces acquiratur, quæ finis positivè ultimus esse non potest. Licitum tamen & ordinatum est diligere Deum propter mercedem vitae aeternae, tanquam finem minus principalem, & causam ad Dei amorem impellentem : Sicut dicitur in psalmo 118. *Inclina vi cor meum ad faciendum justificationes tuas in aeternum, propter retributionem.*

Esti verum sit cum *S. Augustino lib. de perfect. justitia, resp. ad 16.* Præceptum de diligendo Deo ex toto corde &c. secundum perfectionem simpliciter dictam, non posse in hac vita impleri : potest tamen ita perfectè impleri sicut ad viatorem pertinet. Ratio prioris partis est, quia diligendi perfectio simpliciter dicta consistit in continua actuali unione voluntatis cum Deo, & omnium actionum in ipsum relatione ; talis autem

tem

tem dilectio in impedimentis hujus vitæ mortalis haberi non potest, sed tantum in statu beato vitæ futuræ. Patet secunda pars, epist. 1. S. Joannis c. 2. *Qui servat verbum ejus, verè in hoc Charitas Dei perfecta est.* In hoc enim consistit perfecta Charitas hujus vitæ, ut homo viator finem suum cognoscat, eumque rebus omnibus appreciative anteponat: & impedimenta salutis, quæ sunt peccata, à se removerè studeat: & in dies ad Charitatis perfectionem pervenire conetur.

Quamvis agnoscendum non videatur præceptum de singulis actionibus deliberatis ex motivo Charitatis in Deum referendis, uti ostensum est supra part. 3. tract. 1. *quest. 21. §. 2. in fine.* Satis tamen recepta est sententia quæ docet, nullum opus hominis justum meritorium esse gloriæ æternæ, aut augmenti justitiæ, nisi aliquo modo vel eliciatur à Charitate, vel ab eadem imperetur, sive ad fiat per præsentem Charitatis actum, sive per præteritum, quod est, opus virtute in Deum referri. Ut si proposuisti pecuniam pauperibus propter Deum erogare, etsi postea, nihil de eo cogitans, vi istius propositi pecuniam pauperi largiaris. Quia hic motus liberæ voluntatis in supremum & ultimum finem est maximè proportionatus gloriæ æternæ, & illius incremento: uti docet D. Thomas 1. 2. q. 114. a. 4. quem sequitur cum alijs Durandus, Bonaventura, Paladanus Bellarminus lib. 5. *de justifi. cap. 15.* ubi hanc sententiam alijs præfert. Alia est opinio Soti lib. 3. *de nat. & gratia cap. 4.* Valentia, Barth. Medina &c. qui docent, quod primus actus Charitatis quo homo se, & sua opera consequentia refert in Deum ut summum bonum, & ultimum suum finem supernaturalem, sufficiat ut sequentibus operibus in gratia Dei factis vim merendi tribuat,

buat, quamvis ab eo actu nec elicitive nec imperative procedant. Censent denique alij hominem justum quibuscunque bonis operibus mereri gratiæ, & gloriæ augmentum, modò procedant ex motivo aliquo supernaturali, ut fidei, aut Spei theologicæ, etsi nullus præcesserit actus Charitatis. Hanc sententiam tradit Suarez de Fide *disp. 6. c. 7. n. 16.* alijq; qui eã omnino probabilem judicant, quamvis prima sit securior & perfectior: adeoq; ad illam omnino connitendũ, cum probabilitas, sive bona fides in hac materia non possit sufficere ad meritũ, si forte Deus jam decreverit ad illud talem Charitatem requirere.

Sed quæstio difficilis est. Quonam tempore obliget præceptum affirmativum de Deo ex toto corde, sive super omnia diligendo? Respondeo, Primò obligare, quando hominum usum rationis adeptus, Deum tanquam ultimam finem supernaturalem per lumen Fidei sufficienter cognovit, ut longo tempore non differat Deum voluntate complecti, & omnia sua opera in eum referre. Tempus autem illud moraliter æstimandum est, ut non sit mora notabilis quæ possit negligentiam arguere, postquam hoc dilectionis præceptum homini occurrit, aut propositum fuit. De quo parentes, & alij animarum curatores debent suos pueros, ac rudes admonere. Ratio præcepti pro hoc tempore est, Quia ad officium hominis viatoris pertinet ut non multum differat hoc quasi tributum persolvere suo Creatori, ad illum tanquam finem suum ultimum se convertendo, cumque rebus omnibus creatis præferendo: præsertim cum impletio hujus præcepti prærequiratur etiam tanquam necessarium principium, ut serventur leges naturæ in Decalogo contentæ; neque sine illa dispositio ne

positione iustitia in Baptismo accepta possit longo tempore conservari : neque per bona opera iustitiæ augmentum , & gloria obtineri. Et in hoc consentit D. Thomas 1. 2. q. 89. a. 6. Sotus, Bannez Valencia hic *disp. 3. q. 19. p. 1. c.*

2. Obligat hoc præceptum in reliquo decursu vitæ quoties tenemur justificari, neque suppetit Sacramentum aut alia via quâ possimus iustitiam adipisci. Patet, quia cum supponatur casus quo tenemur justificari, clarum est nos obligari ad medium illud unicum quo possimus justificationis præceptum adimplere.

3. Ad Charitatis actum obligamur, quoties ingruente gravi tentatione advertimus periculum impendere, ne v. g. in odium Dei labamur, nisi contrarium divini amoris actum eliciamus. Quia sicut tenemur velle evadere illud periculum, tenemur etiam adhibere medium sine quo nos lapsuros judicamus.

4. Tenemur etiam in articulo, sive presenti periculo mortis conari ad eliciendum actum perfectæ Charitatis sive contritionis in qua illa involuitur. Quia cum ab illo articulo dependeat summi momenti salus æterna, debemus quærere omnem securitatem nobis moraliter possibilem, cum ad justificationem per Sacramenta, & alia media aliquid forte obicis subesse potuerit, ut plures docent.

Sed, an hæc tempora ad implendam Charitatis præceptum omnibus sufficiant, in vita præsertim plurium annorum, in quibus prædictæ occasiones præcepti adimplendi non occurrerunt? Respondeo, Tali casu tempora illa non sufficere: quamvis fatear admodum difficile esse hic certum tempus determinare, cum viri doctissimi in eo designando parùm conveniant.

5. Dico

7. Dico igitur ulterius, Valdè consentaneum videri, ut teneatur homo adultus saltem singulis annis actum Charitatis elicere ex vi hujus primi præcepti. Dixi, saltem singulis annis: nolo enim determinare an sæpius teneatur. Ratio congrua quæ hoc suadeat videtur esse, primò, quod appareat à ratione alienum, ut creatura rationalis quæ toto anno fruitur tantis Dei beneficijs tam naturalibus, quàm supernaturalibus, cum spe hereditatis æternæ, tanto tempore negligat Deo persolvere hoc annuum Charitatis tributum, quod novit illi præ omnibus actibus esse acceptissimum, & ab eo primariò præceptum, & toties inculcatum, etsi persolvendi tempore non expresserit. Sicut rationi maximè dissonum judicamus, si filius per integrum annum negligat optimo & benefico parenti efficacem interni amoris & obsequij affectum exhibere: multòque magis si parens præciperet ut id aliquando præstaret. 2. Quia cum hic Amor debeat esse præcipua Regula, & principium necessarium nostrarum actionum quibus ad finem ultimum dirigamur, satis docemur illum ultra anni decursum non esse differendum, ne hoc principio tam potenti, tam diuturno tempore destituti assiduis corruptæ naturæ insultibus succumbamus. 3. Quia Deus per Ecclesiam plerumque præcepta ad dictum finem constituta ultra anni spatium differre non solet, uti patet in præcepto sumendi Eucharistiam, & confitendi mortalia, quæ singulis annis alligari voluit.

Cæterum de tempore hujus præcepti explendi quedam nunc habemus salubriter declarata in Decreto Innocentij XI. proferibente propositionem 5. 6. 7. hoc tenore: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei, semel tantum in vita eliceret.*

Tom. II.

T

697a

condemnare non audemus. Probabile est, ne singulis quidem rigore quinquennijs per se obligare præceptum Charitatis erga Deum. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus.

Secundum Charitatis præceptum, Diliges proximum tuum sicut teipsum, non importat æqualitatem amoris, sed similitudinem, ut sicut nobis cupimus bona tam spiritualia, quam corporalia, ita & proximo ea velimus, quamvis non æquali rursura. Per proximum autem intelligitur omnis creatura rationalis, etiam animæ in Purgatorio, non autem dæmones, aut homines damnati.

Ordo Charitatis servandus erga proximos hic præscribitur: primò, qui melior est, sive Deo gratior, magis diligendus & honorandus est, quàm qui minus bonus, aut Deo gratus. Et hoc modo magis diligere debet vir Sanctus, quàm patrem improbum. Quia ille redditur dignior amore propter majorem conjunctionem cum primario objecto Charitatis, quod est Deus. Magis etiam ob conjunctionem nobiscum diligendi sunt parentes, quàm filij, vel conjux, & magis benefactores, quàm alij quibus beneficimus.

In bonis pertinentibus ad vitam corporalem, succurrendum est ante ceteros, primò uxori, quia hæc cum viro caro una reputatur. 2. Filijs. 3. Parentibus, & patri ante matrem. 4. Fratribus, sororibus, & deinde propinquis, domesticis, & familiaribus. Excipe, quod in extrema necessitate parentes sint præferendi etiã uxori, & liberis, quia parentibus vitæ nostræ originem debemus.

Quoad dilectionem inimici, quilibet homo privatus ex præcepto tenetur proximo etiam inimico communia Charitatis signa, & beneficia exhibere: specialia verò tantum ex consilio, nisi

nisi forte ratio obligationis aliunde accederet, v. g. ex scandalo quod timeretur in aliquibus circumstantijs, si inimico particularia ista signa non exhiberentur. Ratio est, quia communia ista signa inimico præ cæteris denegare, vindicta est quædam injuriæ, quam non licet privato per se exercere. Unde etiam cum D. Thoma plures censent mortale esse ex genere suo (scilicet alijs circumstantijs) si quis assuetus vicinos omnes, aut domesticos obvios salutare, solum inimicum, quia talis est, sponte insalutatum præmitteret.

In quali necessitate, & ex quibus bonis teneatur aliquis proximo subvenire, deduxi supra *part. 3. tract. 1. quest. 6.*

Sed questio ulterior est, An præter actus externos, teneamur etiam proximos actu amoris interno diligere? Respondeo affirmativè: amorem proximi internum requiri docet Guil. Herinx *par. 3. disp. 11. n. 61. his verbis*: Primum est, non malè velle, nec malè facere proximo: Secundum, *bene velle ei, & bene facere*, ubi necessitas, & circumstantiarum ratio id requirit &c. Et ex Societate Castropalaus *p. 1. tr. 6. de char. dist. 1. p. 5.* citans D. Thomam, Suarez, Loream, Kominck; quibus adde Toletum, Turrianum, Molinam, Becanum, Ariagam, Tannerum, & plures alios. Quamvis aliqui non requisierint semper amorem illum internum & formalem, quem vocant specialem, sive ex motivo distincto à quavis alia virtute, scilicet dilectionis Dei propter quem proximus amatur, & ab eo amore formali qui elicitur quando amor internus proximi necessarius est ad aliqua opera debita exhibenda. Ratio autem cur amor proximi internus & formalis requiratur hæc esse potest. 1. Quia

T 2

primo

primo præcepto satisfieri debet per amorem Dei formalem. Atqui Scriptura dicit, huic simile esse secundum præceptum de dilectione proximi. Ergo etiam ut huic satisfiat requiritur amor proximi internus & formalis. 2. Obsequia externa quæ debent proximo ex præcepto exhiberi sunt plurima, & sæpe admodum ardua, ut quæ sunt inimico, & aliquando cum periculo vitæ conjuncta, ut in Baptismo pueri peste infecti. Ut autem illa debitè & constanter præstari valeant, necessarius est ille internus animi affectus, quo homo impellatur ad difficultates illas superandas: obsequia enim quæ sine amore exercentur vix diuturna, & satis efficacia esse solent. Amor enim istius est naturæ, ut etiam maximè ardua facilius, ut argutè S. Augustinus: Ubi amatur, vel non laboratur, vel labor ipse amatur. His accedit Decretum Innocentij XI. necessitatem illius amoris magis declarans, dum prohibet hanc propositionem 10. & 11. *Non tenemur proximum diligere actu interno & formali. Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.*

§. 2.

Peccata quæ primo Decalogi præcepto prohibentur.

1. **P**rohibetur hoc Præcepto omnis *superstitio*, quæ est vitium inclinans ad indebitum Dei cultum: nempe quando alicui creature præstatur cultus, qui non debetur, vel ipsi Deo alio quàm deccat modo exhibetur.
2. Quatuor sunt species superstitionis. Primò, Idololatria, quando alteri quàm Deo divinus cultus tribuitur. Secundò, Divinatio, quæ est rerum occultarum aut futurarum cognitio, quæ